

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»,
протокол № 5 від «25» березня 2025 р.

Голова Вченої ради

Ректор

КИРИЧЕНКО

Микола

ВВЕДЕНО В ДІЮ

наказом ректора ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»
«27» березня 2025 р. № 01-01/134

ПОЛОЖЕННЯ

**про наукового керівника здобувача вищої освіти ступеня
доктора філософії (аспіранта) та наукового консультанта
докторанта**

Київ-2025

ЗМІСТ

	стор.
1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА	3
2. ВИМОГИ ДО ПРИЗНАЧЕННЯ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА/КОНСУЛЬТАНТА АСПІРАНТА/ДОКТОРАНТА...	5
3. ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА/КОНСУЛЬТАНТА	5
4. ПРАВА НАУКОВОГО КЕРІВНИКА/ НАУКОВОГО КОНСУЛЬТАНТА	7
5. ОБОВ'ЯЗКИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА/ НАУКОВОГО НАУКОВОГО КОНСУЛЬТАНТА	7
6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА/ КОНСУЛЬТАНТА	9
7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	9
8. ДОДАТКИ	10

I. Загальні положення

1.1. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Закону України «Про запобігання корупції», постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» {зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів № 283 від 03.04.2019 р., № 502 від 19.05.2023 р.}, постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», Статуту Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» (далі – Університет/ДЗВО «УМО»), Положення про аспірантуру і докторантуру ДЗВО «УМО».

1.2. У Положенні використовуються терміни:

аспірант – особа, зарахована до закладу вищої освіти для здобуття ступеня доктора філософії;

аспірантура – система організаційно-освітньо-наукового забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у закладі вищої освіти/науковій установі з метою оволодіння ними освітньо-науковою програмою;

висновок за результатами наукового керівництва – оцінка наукового керівника щодо рівня завершеності дисертації аспіранта та виконання здобувачем індивідуального плану підготовки доктора філософії;

дисертація здобувача ступеня доктора філософії – кваліфікаційна наукова робота, яка виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, містить науково обґрунтовані результати, отримані ним при проведенні досліджень, та подана з метою присудження йому ступеня доктора філософії;

доктор філософії – це освітній і водночас науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується разовою спеціалізованою вченою радою за результатами успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

докторантура – система організаційно-наукового забезпечення підготовки здобувачів наукового ступеня доктора наук з метою Завершення докторських дисертацій;

докторант – вчений, який проходить підготовку в докторантурі наукової установи (закладу вищої освіти) для здобуття наукового ступеня доктора наук;

здобувач ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою – особа, яка професійно провадить наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи і здобуває вищу освіту

ступеня доктора філософії в Університеті поза аспірантурою шляхом виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

науковий керівник – науковий або науково-педагогічний працівник, який здійснює наукове керівництво науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи і відповідає перед Вченою радою Університету за належним та своєчасним виконанням обов'язків наукового керівника (якщо не працює в УМО, то за згодою);

другий науковий керівник – науковий або науково-педагогічний працівник, який призначається аспіранту (здобувачу поза аспірантурою) у разі міждисциплінарної тематики дослідження здобувача або при підготовці за спільною освітньо-науковою програмою, або при умові, що підготовка здійснюється одночасно за договором в Університеті та в вітчизняному/закордонному (іноземному) заклад вищої освіти/науковій установі/дослідницькій організації за погодження Вченої ради Університету (якщо не працює в УМО, то за згодою);

консенсусне рішення наукових керівників – рішення, яке задовольняє обох наукових керівників, про стан підготовки дисертації здобувача вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні;

науковий консультант – науковий або науково-педагогічний працівник, який здійснює наукове консультування науковою роботою докторанта над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень;

освітньо-науковий рівень вищої освіти – передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення;

третій (освітньо-науковий) рівень передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

1.3. Аспіранту протягом місяця з дати наказу про зарахування призначається науковий керівник із числа науково-педагогічних працівників Університету, які мають науковий ступінь та відповідну наукову кваліфікацію.

1.4. Вчений, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове консультування (керівництво) не більше п'яти здобувачів, у тому числі не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора наук.

1.5. Вчений, який є доктором філософії (кандидатом наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше трьох здобувачів ступеня доктора філософії.

1.6. Рішення щодо призначення наукових керівників аспірантам

приймається Вченою радою Університету та затверджується відповідним наказом ректора.

1.7. Науковими керівниками/науковими консультантами не можуть бути особи, які перебувають у конфлікті інтересів з аспірантом/докторантом (близькі родичі тощо).

1.8. Науковий консультант призначається докторанту одночасно з наказом ректора про зарахування до докторантури Університету.

1.9. На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові щороку відводиться навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених Університетом для науково-педагогічних працівників.

II. Вимоги до призначення наукового керівника/консультанта аспіранта/докторанта

Науковим керівником аспіранта/науковим консультантом докторанта може бути особа, яка відповідає таким вимогам:

- для аспірантів науковий керівник повинен мати ступінь доктор наук або кандидат наук (доктор філософії) у відповідній галузі знань;
- для докторантів науковий консультант повинен мати ступінь доктора наук у відповідній галузі знань;
- мати досвід наукової роботи у відповідній сфері досліджень не менше 3-х років;
- наявність публікацій у фахових наукових виданнях, включаючи міжнародні бази даних (Scopus, Web of Science тощо), які були опубліковані за останні три роки, за напрямом досліджень аспіранта/докторанта;
- участь у наукових проєктах, конференціях, грантах або інших дослідницьких програмах за останні три роки;
- викладання дисциплін, пов'язаних із тематикою дисертаційного дослідження аспіранта/докторанта (за можливості);
- досвід підготовки та захистів аспірантів/докторантів участь в якості наукового керівника/консультанта, або рецензента/опонента в спеціалізованих радах по захисту дисертацій;
- відсутність фактів порушення академічної доброчесності (плагіат, фабрикація, фальсифікація даних тощо);
- дотримання норм етики наукових досліджень.

III. Порядок призначення наукового керівника/консультанта

3.1. Науковий керівник/науковий консультант призначається рішенням Вченої ради Університету за погодження відповідної (профільної) кафедри і оформлюється відповідним наказом ректора Університету.

3.2. Науковий консультант призначається здобувачу наукового ступеня доктора наук із метою надання докторанту наукової, методичної та організаційної підтримки щодо завершення здобувачем наукового

дослідження й оформлення його результатів у формі дисертації (наукової доповіді) та/або для підготовки наукових публікацій до захисту.

3.3. Крім штатних співробітників науковим керівником аспіранта в ДЗВО «УМО», за погодженням Вченої ради Університету, може бути призначений провідний вчений, визнаний фахівець-практик, який працює в Апараті Президії Національної академії педагогічних наук України чи співробітник наукової установи Національної академії педагогічних наук України, а також інших закладах/установах, в рамках угод про співпрацю з ДЗВО «УМО».

3.4. Клопотання про надання позаштатному працівнику права наукового керівництва аспіранта порушується завідувачем кафедри, який представляє на розгляд Вченої ради Університету документи:

- витяг з протоколу засідання кафедри (додаток 1);
- обґрунтування наукового керівництва (додаток 2);
- документ про присудження ступеня доктора наук (вченого звання професора відповідної кафедри або доктора філософії (кандидата наук) з відповідної галузі знань;
- список опублікованих наукових праць (як правило, у провідних рецензованих наукових журналах і виданнях) (додаток 3).

3.5. В окремих випадках рішенням Вченої ради Університету аспіранту може бути призначено два наукових керівника: одного з числа штатних науково-педагогічних працівників ДЗВО «УМО», а другого з числа позаштатних (за згодою).

Науковий керівник із числа штатних науково-педагогічних працівників ДЗВО «УМО» здійснює наукове керівництво за науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи і відповідає перед Вченою радою Університету за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника. Загальний обсяг годин на здійснення наукового керівництва складає 35 годин на рік.

Науковий керівник із числа позаштатних науково-педагогічних працівників здійснює наукове консультування на громадських засадах (за згодою). Загальний обсяг годин на здійснення наукового керівництва складає 15 годин на рік.

3.5. Призначення двох наукових керівників для аспіранта можливе в таких випадках:

- якщо другим керівником є визнаний науковець, засновник наукової школи, досвідчений практик, експерт із питань, які досліджує аспірант;
- якщо дисертаційна робота охоплює кілька наукових галузей, що вимагають експертного керівництва з різних сфер знань;
- якщо дисертація має прикладний характер і передбачає співпрацю між Університетом, науково-дослідною установою, громадською організацією тощо;
- якщо аспірант навчається в рамках програми академічної мобільності

або подвійного диплому між двома закладами вищої освіти чи науковими установами;

- якщо аспірант бере участь у спільному науковому проєкті з іноземним університетом або дослідницьким центром/науковою установою;
- один керівник може бути представником вітчизняного закладу освіти, а другий – іноземного;
- якщо один із керівників є досвідченим доктором наук, а інший – молодшим науковцем, що проходить стажування як науковий керівник.

IV. Права наукового керівника/ наукового консультанта

Науковий керівник/науковий консультант має право:

- проводити попередню співбесіду зі вступниками до аспірантури/докторантури;
- вносити пропозиції щодо змісту освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії в аспірантурі (поза аспірантурою);
- встановлювати індивідуальний графік консультацій;
- пропонувати аспіранту/докторанту тематику дисертаційного дослідження та науково-методичну підтримку його реалізації;
- рекомендувати аспіранту/докторанту участь у наукових заходах, публікацію результатів дослідження у фахових виданнях;
- вимагати від аспіранта/докторанта дотримання етичних норм академічної доброчесності;
- отримувати інформацію про успішність аспіранта/докторанта та контролювати виконання індивідуального плану роботи;
- вносити обґрунтовані пропозиції щодо зміни, уточнення теми дослідження, які узгоджені з аспірантом/докторантом;
- залучати аспіранта/докторанта до спільного викладання навчальної дисципліни/модуля за освітньо-науковою програмою та до оновлення її змісту;
- порушувати процедуру відрахування аспіранта/докторанта, за погодженням із кафедрою, у зв'язку з невиконанням індивідуального плану за результатами звітування та атестації;
- відмовитися від наукового керівництва аспірантом з обґрунтованих причин.

V. Обов'язки наукового керівника/наукового консультанта

Науковий керівник/науковий консультант зобов'язаний:

- знати нормативні документи, які регламентують порядок підготовки і захисту аспірантів/докторантів;
- сприяти аспіранту/докторанту у виборі актуальної та науково значущої теми дисертаційного дослідження, доборі літератури, методології та методів дослідження, у розробленні плану та змісту дослідження протягом усього періоду підготовки;

- надавати методологічну та консультаційну допомогу на всіх етапах виконання дослідження;
- спільно з аспірантом/докторантом складати Індивідуальний план виконання освітньої та наукової складових та контролювати його виконання;
- сприяти аспіранту/докторанту в опублікуванні наукових результатів у рецензованих виданнях та підготовці виступів на наукових конференціях;
- контролювати дотримання аспірантом/докторантом термінів виконання досліджень та індивідуального плану підготовки;
- оцінювати стан виконання аспірантом/докторантом Індивідуального плану та подавати результати оцінювання завідувачу кафедри;
- складати щорічний індивідуальний графік консультацій, узгоджений з аспірантом/докторантом;
- визначати етапи виконання дисертаційної роботи;
- забезпечувати якісне виконання аспірантом/докторантом дисертаційної роботи у визначені терміни;
- надавати аспіранту рекомендації щодо добору вітчизняних і закордонних фахових видань для публікації статей;
- надавати допомогу аспіранту/докторанту в розвитку здатності до ведення наукової полеміки та дискусії шляхом обговорення проблемних питань за темою дослідження та залучення до спільної участі у науково-практичних заходах;
- інформувати аспіранта/докторанта про принципи академічної доброчесності, підхід до вибору перевірених і достовірних джерел інформації, правила цитування й посилання на використані джерела та контролювати дотримання аспірантом/докторантом академічної доброчесності при підготовці дисертації та наукових публікацій;
- доповідати на засіданні кафедри про хід виконання дослідження аспірантом та завершення дисертації;
- інформувати аспіранта/докторанта про конференції, семінари та інші науково-практичні заходи за темою дослідження;
- надавати рекомендації аспіранту/докторанту щодо участі в програмах академічної мобільності, наукових проєктах, конкурсах на отримання грантів, стипендій;
- здійснювати наукове керівництво на засадах співробітництва, суб'єкт-суб'єктних відносин;
- інформувати гаранта освітньо-наукової програми, завідувача кафедри про невиконання аспірантом Індивідуального плану в установлені терміни за два тижні до проміжної або підсумкової атестації;
- контролювати дотримання норм та принципів академічної доброчесності при здійсненні наукової діяльності здобувача.

VI. Відповідальність наукового керівника/консультанта

6.1. Науковий керівник несе персональну відповідальність за своєчасне

проходження аспірантом/докторантом атестацій (проміжної та підсумкової) за підсумками виконання освітньої та наукової складових за звітний період.

6.2. Науковий керівник повинен бути присутнім на засіданнях атестаційної комісії, на яких проводиться атестація аспірантів/докторантів.

6.3. Стан готовності дисертації аспіранта/докторанта до захисту визначається науковим керівником/консультанта (або консенсусним рішенням двох керівників).

6.4. З метою забезпечення ефективної підготовки здобувача Університет може змінити наукового керівника/консультанта, зокрема у разі:

- припинення ним трудової діяльності на наукових або науково-педагогічних посадах;
- неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я або його смерті;
- невиконання своїх обов'язків;
- відмови надавати висновок за результатами наукового керівництва;
- прийняття в установленому порядку рішення про позбавлення права участі в підготовці та/або атестації наукових кадрів;
- притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності відповідно до законодавства;
- у зв'язку зі зміною тематики дисертаційного дослідження аспіранта/докторанта;
- спільного бажання наукового керівника і здобувача;
- в інших випадках, передбачених законодавством.

6.5. Науковий керівник несе відповідальність за достовірність інформації, що міститься у рекомендаціях та відгуках на дисертаційну роботу аспіранта.

6.6. Заміна наукового керівника аспіранта здійснюється рішенням вченої ради УМО на підставі рішення кафедри та вводиться у дію наказом ректора.

VII. Прикінцеві положення

7.1. Це Положення набуває чинності з моменту його затвердження Вченою радою Університету.

7.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться за рішенням вченої ради закладу освіти.

ВИТЯГ
з протоколу №
засідання кафедри _____

від «___» _____ 202_ р.

Присутні: члени кафедри

СЛУХАЛИ: про надання права наукового керівництва роботою аспірантів за спеціальністю _____ доктору/кандидатові _____ наук, професору/доценту кафедри _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

До відома членів кафедри доведено, що _____ у _____ році

(прізвище, ім'я, по батькові)

захистив докторську/кандидатську дисертацію; працює на викладацькій роботі з _____ року, а з _____ року на посаді професора/доцента кафедри _____. Після захисту дисертації активно займається науково-дослідною роботою з проблем _____. Має понад _____ наукових публікацій. Після захисту дисертації опубліковано _____ робіт у провідних рецензованих наукових журналах і виданнях. Результати наукової роботи представлялися на _____ міжнародних та _____ національних конференціях. Щорічно керує магістерськими кваліфікаційними роботами зі спеціалізації _____. Активно працює над докторською дисертацією на тему _____. Має претендента на вступ до аспірантури у поточному році (або: фактично керує роботою аспіранта, вказати прізвище аспіранта).

УХВАЛИЛИ: Враховуючи результати активної наукової роботи _____ порушити клопотання перед Вченою радою (прізвище, ім'я, по батькові) ДЗВО «УМО» про надання _____ права наукового керівництва (прізвище, ім'я, по батькові) роботою аспірантів за спеціалізацією _____.

Завідувач кафедри

Секретар

підпис

підпис

ОБҐРУНТУВАННЯ НАУКОВОГО КЕРІВНИЦТВА

_____, працює
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

на кафедрі _____
(назва кафедри)

з «___» _____ року. _____, є
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

автором та співавтором _____ наукових та науково-методичних праць (_____ монографій
колективних чи одноосібних, _____ публікацій у в провідних рецензованих наукових
журналах і виданнях), _____ навчальних та навчально-методичних посібників).

_____ приймає участь у розробці _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____, викладає _____

_____, навчається(лась) в
(дисципліни/навчальні курси)

докторантурі.

Має досвід у підготовці науково-педагогічних кадрів та здійснює(вав/вала) наукове
керівництво _____.

(прізвище, ім'я, по батькові аспірантів, керівництво якими здійснюється на момент подання
обґрунтування)

Активно співпрацює з _____.

Високі професійні якості _____ дають усі підстави
(прізвище, ім'я, по батькові)

щодо здійснення наукового керівництва здобувачем(ами) наукового ступеня доктора
філософії.

Кафедрою _____ рекомендується призначити
(назва кафедри)

_____, науковим керівником, _____
(прізвище, ім'я, по батькові,) (прізвище, ім'я, по батькові аспіранта)

як такого, що займається науковою проблематикою, обраною для дисертаційного
дослідження.

Завідувач кафедри

(назва кафедри)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

**Список наукових праць
за галуззю знань та спеціалізацією**

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

№ з/п	Назва праці	Назва видання, рік	Кількість друкованих аркушів	Прізвища співавторів
1	2	3	4	5

Доктор/кандидат наук,
професор/ доцент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(назва кафедри)

(підпис)

(прізвище та ініціали)